

Nieuwsbrief

nr. 30 maart 2014

In deze Nieuwsbrief onder meer

- Knipselboek Mieke Bussink
- Waar wonen wij? Deel 2
- Gevelsteen in een zondagsschooltje op Nieuw Rande
- Een Diepenvener van 4,6 miljard jaar oud
- Hendrik Haarman: kassier

Deze houten villa werd op landgoed Nieuw Rande gebouwd voor dochter Otheline (1884-1922), ook wel Daisy genoemd.

Voorwoord

– Een voorjaarsaflevering boordevol boeiende, historische artikelen; zo kunnen we nummer 30 van de nieuwsbrief zeker betitelen. Deze zit zo boordevol dat we dit keer zelfs van 16 naar 20 pagina's zijn gegaan; interessante bijdragen en een brede variatie aan onderwerpen. Herman Denekamp beschrijft in deel twee van zijn straatnamen-cyclus de geschiedenis van de naamgever van de Brinckerinckbaan. Inke Mensink doet verslag van wat zij trof toen ze de geschiedenis van het ontstaan van de kleuterschool ontrafelde. Inke levert daarnaast een bijdrage in de vorm van twee kleinere artikelen: deel 3 van het knipselboek van Mieke Bussink en een interview met de PR-groep. Thea Swartjes heeft zich ingespannen om een markante Diepenvener tegen het licht te houden: kassier Hendrik Haar-

man. De redactie heeft zelf twee bijdragen geleverd: een historische speurtocht naar “De Diepenveen”, de bijzondere meteoriet die hier in de 19e eeuw insloeg en een verslag van de Sallandse maaltijd, inclusief een gedicht dat daar werd voorgedragen door Ab Smeenk. Lamberthe de Jong kwam een ander alleraardigst historisch gegeven op het spoor betreffende een gevelsteen bij Huize Nieuw Rande. Bovendien bericht zij in de rubriek korte berichten over het Deventer Jaarboek 2013 waarin een stuk Diepenveense geschiedenis beschreven staat over slachterij- en vleeswarenfabriek Stegeman. Arie Koldewij licht tenslotte nog eens toe hoe de databank van de HVD op internet te benaderen en te gebruiken is.

Aangevuld met de huishoudelijke mededelingen van het bestuur en andere verenigingsberichten, ligt er volgens ons weer een rijkelijk gevuld exemplaar voor u.

Welkom op de jaarvergadering van woensdag 23 April 2014

U bent van harte welkom op de jaarvergadering, die woensdag 23 april gehouden wordt in de Hof van Salland. Het eerste deel van deze bijeenkomst is gereserveerd voor de jaarlijkse ledenvergadering. De leden van onze vereniging ontvangen tegelijk met deze nieuwsbrief de bijbehorende stukken. Deze ledenvergadering begint om 20.00 uur, de zaal is open vanaf 19.30 uur. Na de sluiting van de Algemene Leden Vergadering, rond 20.30 uur, is iedereen welkom om te genieten van twee presentaties.

Het programma na de pauze zal, na een korte inleiding door Jan Nieuwenhuis, beginnen met een korte documentaire met de titel "Een foto, een zoektocht,

een herinnering". De film gaat over de vondst van een foto uit de Tweede Wereldoorlog van een groep joodse kinderen uit Deventer; de zoektocht naar deze kinderen en de mensen die hen hebben gekend, en de herinneringen die deze zoektocht heeft losgemaakt.

Het tweede deel van het programma zal bestaan uit een presentatie van Henk Graaskamp en Fons Rouwhorst, onder de titel "Boer'n van gister'n - " Alles geet veurbiej" over het boerenleven tussen 50 en 100 jaar geleden. Leidraad in het verhaal zijn de seizoenen zoals die in het leven op het land altijd een grote rol hebben gespeeld: voorjaar, zomer, herfst en winter. De presentatie neemt u mee naar het leven in en om de boerderij en het werk op het land. De Historische Vereniging Diepenveen is blij dat we met deze lezing onze bijdrage kunnen leveren aan het Jaar van de Boerderij.

Korte Berichten

– Stegeman, daar hou ik van

Plaatsgenoot Ge Leenders schreef in het 'Deventer Jaarboek 2013' een interessant artikel over de geschiedenis van de slachterij- en vleeswarenfabriek Stegeman. Dit bedrijf vestigde zich honderd jaar geleden in de (toen nog) gemeente Diepenveen. Leenders werkte er van 1973 tot 1993 als hoofd personeelszaken en werkt nu aan een boek over Stegeman. Het Deventer Jaarboek is te koop bij de boekhandel. In 1914 komt de Vleeschwarenfabriek L.J.P. Stegeman & Co naar Diepenveen. Op 1 januari begint het personeel van Bert Stegeman de gebouwen van de failliete Vleeswaren- en Conservenfabriek Creosoteria van spekslager P. Geist schoon te maken. Stegeman had de gebouwen en een deel van het machinepark gekocht. Deze fabriek ligt naast Auping aan de huidige Laan van Borgele. In de stad had Bert Stegeman een paar slachterijen en winkels. Nu kan hij het slachten en de vleeswarenproductie samenbrengen onder één dak in Diepenveen. De ruimte was nodig, omdat het bedrijf

van vader Jan Stegeman uit Lettele, die in 1865 in Deventer was begonnen, zich steeds verder ontwikkelde. In Diepenveen zet het bedrijf die groei voort. In 1927 komt er een groot ketelhuis en zo markeert Stegeman zijn aanwezigheid met een 35 meter hoge schoorsteen. Er werkt in 1940 zo'n 250 man. In 1960 wordt Stegeman & Co door een grenscorrectie een Deventer bedrijf. In 1980 verhuist het bedrijf naar de Rigistraat.

Luchtfoto van Stegeman in Borgele in 1929. De 35 meter hoge schoorsteen is in 1935 geplaatst. Links de fabriek van Auping. Collectie Stichting Industrieel Erfgoed Deventer (SIED)

Periodiek van de Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving, opgericht november 1998. ISSN 1569-7878. Verschijnt tweemaal per jaar. • Contributie: € 11,50 per gezin per kalenderjaar • Bestuur: Tom Masselink (voorzitter), Hans van de Poel (secretaris), Jan Harmelink (penningmeester), Wilbert Derksen (interviewgroep), Jan van Ginkel (verzamelgroep), Leo Hattink, Harry Mulder (fotografie), Jan Nieuwenhuis (foto-onderzoekgroep), Joop Overmaat (foto-archiefgroep), Annie de Ruiter-Vossebelt, Ben Droste (pr-groep). • Correspondentieadres: Hans van de Poel, Wetermansweg 15, 7431 RC Diepenveen • E-Mail: info@historischeverenigingdiepenveen.nl • Website: www.historischeverenigingdiepenveen.nl • Verzameladres historische artikelen en foto's: Jan van Ginkel, Dorpsstraat 2, 7431 CK Diepenveen • Expositie- en werkruimte: In de vitrine van de Openbare Bibliotheek in Diepenveen (Burgemeester Crommelinlaan 1, 7431 HC Diepenveen) worden wisselende collecties historisch materiaal geëxposeerd. Contactpersonen Gerry Berends-Kelder en Theo Hoetink. Op dinsdagmiddag is van 14.30 tot 16.00 uur de fotoarchiefgroep (FAG) in de bibliotheek aanwezig • Redactie, PR-groep: Ben Droste, Dienneke Nijenhuis (tekstredactie), Ap Smeenk, Gea Zieverink (vormgeving), Rudi Steenbruggen (eindredactie) • Illustraties: Harry Mulder (nieuwe foto's) en FAG (fotoarchiefgroep), tenzij anders vermeld • Druk: De Kroon, Olst • © Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving

De oude fabriek wordt afgebroken. Ondernemer P. Geist maakt een herstart met zijn bedrijf en hij dient in februari 1914 een bouwplan in bij de gemeente voor een nieuwe conservenfabriek. Deze fabriek komt in 1915 vlakbij station Diepenveen-Oost te staan. Dit is nu de Welkoop aan de Oranjelaan. Het water van de Wetering kleurde in de zomer af en toe rood en groen: het spoelwater van de prinsessenboontjes, snijbonen, worteltjes etc. kwam daarin terecht. Ook spoelwater van Stegeman... en dat gaf teveel vervuiling. In 1922, zo staat in het Gemeenteverslag, is die watervervuiling gestopt. In 1930 wordt 'Geist conserven' veranderd in de naam Delco en later in Walcon. Dit bedrijf komt in 1939 opnieuw in moeilijkheden en weer koopt Stegeman het op. In 1959 wordt het bedrijf gesloten.

→ Naam Nieuwsbrief

Al eerder opgemerkt, maar nog geen respons: in de vorige nieuwsbrief merkten we als redactie op dat de nieuwsbrief al lang geen nieuwsbrief meer is. Alleen de eerste drie pagina's dekken deze lading met mededelingen en nieuws van bestuur, redactie en andere informatie. De volgende pagina's staan vol met historische artikelen. Het Historisch Centrum Overijssel merkte op dat dit deel zeker de allure heeft van een historisch tijdschrift! Nu alleen nog een goede naam hiervoor. Als u een briljant idee heeft, houden wij ons zeer aanbevolen.

→ Vitrine

In de vitrine van de HVD in de plaatselijke bibliotheek zal de opheffing van de Gemeente Diepenveen op 1 januari 1999 centraal staan. U kunt diverse attributen van de voormalige gemeente bewonderen, zoals foto's, publicaties en zelfs de voorzittershamer van de raadsvergaderingen.

→ Subsidie Hof van Salland

De provincie en gemeente hebben de Hof van Salland eind vorig jaar een subsidie van € 625.000.- toegekend. Deze zal gebruikt gaan worden voor een grote verbouwing waardoor o.a. de bibliotheek en de wijkwinkel hier een plek zullen gaan krijgen. Het Dorpshuis wordt een soort Kulturhus. We zijn benieuwd hoe de Diepenveense historie daar een plek zal gaan krijgen.

In Memoriam

In zeer korte tijd heeft de textielgroep twee actieve medewerkers verloren, Bettie van Weenum en Jannie Busser.

→ Bettie van Weenum-Denekamp, 19 mei 1946 - 7 november 2013

Bescheiden, niet op de voorgrond tredend, zo wordt ze gekenmerkt. Bettie kwam van 't Clooster, waar haar vader tuinman was. Na haar huwelijk met Appie gingen ze in het huis op de Platvoet wonen. Ze vertelde altijd leuke verhalen over het leven aan de Pekelharingweg. Bettie kon genieten van eenvoudige dingen, kleine pareltjes uit het dagelijkse leven. Ze was er altijd op uit om het een ander naar de zin te maken, zonder zelf op te vallen. Maar ze wist ook goed wat ze wilde. Door het volksdansen in Bathmen wist ze veel over het gebruik van knipmutsen te vertellen. Ze genoot veel te kort van de textielgroep, Bettie stond nog volop in het leven. Ze ging de strijd tegen de ziekte moedig aan, maar besepte ook dat haar leven kwetsbaar was. Haar ziekte leek onder controle te zijn, maar kwam terug. Uiteindelijk is Bettie thuis overleden.

→ Jannie Busser-Albers, 7 juni 1934 - 23 januari 2014

Hartelijk, eenvoudig, dat zijn woorden die bij Jannie passen. Jannie is op 7 juni 1934 te Okkenbroek geboren en ging later met haar familie naar De Zoogenbrink te Olst. Na haar huwelijk met Jan kwamen ze in Diepenveen te wonen, eerst op het Kerkplein en later aan 't Weterman. Jannie heeft onder andere de modevakschool in Olst doorlopen. Ze was vanaf de oprichting lid van de Historische Vereniging en ze was zeer actief in de textielgroep. Daar kwam het naaiwerk dat ze leerde op de modevakschool goed van pas. Haar grote kennis en enthousiasme kwamen in de textielgroep goed tot hun recht. Haar plotselinge, onverwachte overlijden heeft ons diep geraakt.

Van foto verzameling naar Collectiebank

Arie Koldewij

Het werk van de Foto Archief Groep (FAG) van de Historische Vereniging bestaat uit het verzamelen, beschrijven en digitaliseren van de groeiende collectie foto's.

De FAG zocht naar een modus om deze foto-collectie te delen met een groot publiek.

Naar voorbeeld van de Stichting Marke Haarle is inmiddels de Collectiebank van de Historische Vereniging ontstaan; een site waarop foto's kunnen worden gezocht en geselecteerd. Deze collectiebank is gepresenteerd op de algemene ledenvergadering van april 2013. Inmiddels zijn we een jaar verder en in de Collectiebank van de Historische Vereniging staan inmiddels al meer dan 1700 foto's beschreven. Dit is echter nog maar een klein deel van de totale collectie van ongeveer 6000 foto's en er komen gelukkig nog steeds foto's bij. Hoe moet je als bezoeker nu je weg zoeken op de Collectiebank?

Tik in : hvdd.collectiebank.nl, dan kom je er direct terecht en je ziet dan het beginscherm zoals hieronder

In dit scherm zijn een paar zaken belangrijk. Bovenin zie je naast het logo van de Historische Vereniging een veld met het woordje Zoeken en dat betekent het ook! Dit is het meest algemene zoekveld van de Collectiebank. In principe kan er op elk woord dat voorkomt in de teksten van de foto's gezocht worden. Tik bijvoorbeeld het woord Jan en je krijgt nu al ongeveer 300 foto's te zien met een Jan ergens in de tekst! Op de

knoppenbalk onder het logo staan de knoppen Home, Archieven (met een driehoekje), Collecties, Nieuws, Zoekwoorden en Contact. Zet de muispijl op de knop Archieven en er opent zich een menu met: Foto's, Films, Kent U?, Documenten en Objecten.

Ik beperk me nu tot het Foto-archief. Links in het scherm staat een Navigatievak. Vanuit dit vak kun je foto's selecteren op Categorie en sub-Categorie. Tussen haakjes staan steeds de aantallen foto's. Kies bijvoorbeeld Bestuur en Gezag, daarna Gemeentebestuur en dan Wethouders, dan komen er 7 foto's tevoorschijn. Kies de derde foto met oud-burgemeester van den Bergh in het midden. De foto wordt groter getoond en, als je er nogmaals op klikt, nog groter. Onderaan staat een stukje verklarende tekst. Sluit de vergroting en zie rechts van de foto het vak Beschrijving. Hier staan de Categorieën en namen van de personen op de foto. Al deze woorden zijn onderstreept en dat betekent dat er mee te zoeken is. Als je bv op 'Bergh, A D van den' klikt, zie je alle foto's met oud-burgemeester van den Bergh in het Archief. Linksboven deze foto's kan de zoekopdracht gewist worden en dan kom je weer terug in het beginscherm van het Fotoarchief. Hier worden altijd de laatst toegevoegde foto's als eerste getoond.

Linksonder het vak Navigatie staat het vak Legenda (zoekfilter). Hierin staan een vijftal vaste filters vermeld. Kies voor jaartal bijvoorbeeld 1936 (2 keer) en er komen 17 foto's uit dat jaar tevoorschijn. Tot slot wil ik nog wijzen op de knop Zoekwoorden in de knoppenbalk onder het logo.

Hier kun je vanuit de Woordenlijsten zoeken op bv. personen of straat of trefwoorden. Kies Personen en zie alle (inmiddels 3000!) namen van beschreven personen alfabetisch gerangschikt.

Ten tijde van het schrijven van dit artikel (1 maart 2014) zijn er vanaf 4 april 2013 7038 bezoeken geweest door 3889 unieke bezoekers. Samen bekeken ze 72407 pagina's en het gemiddelde bezoekduur lag op 7:34 minuten! Ter afsluiting nog een oproep aan onze lezers: Hebt u nog (oude) foto's en vindt u ze belangrijk voor de historie van ons dorp, laat ons dit dan weten. Wij willen ze graag digitaliseren en opnemen in ons Fotoarchief.

Knipselboek Mieke Bussink over de Tweede Wereldoorlog

Inke Mensink

In vorige nieuwsbrieven van de historische vereniging is aandacht geschonken aan het knipselboek dat

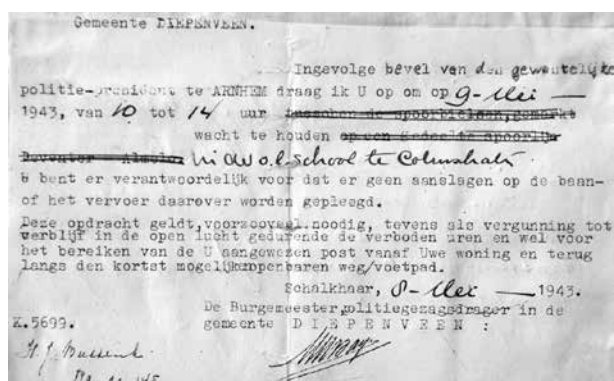
Mieke Bussink tijdens de Tweede Wereld Oorlog heeft gemaakt. Dit is het derde en laatste artikel daarover. Het knipselboek bevat persoonlijke aantekeningen, voedselbonnen, officiële opdrachten van de bezetter en krantenartikelen over de oorlog en het dagelijkse leven tijdens de oorlog.

→ Vertrek van burgemeester Arriëns

Op 19 januari 1943 wordt in een krantenartikel aandacht geschonken aan het afscheid van de heer Arriëns als burgemeester van Diepenveen. "Gedurende zijn 12-jarige ambtsperiode werd Diepenveen een bloeiende gemeente en een mooi woonoord. Dankzij het zuinige beheer van de burgemeester was de belasting in Diepenveen laag, terwijl er toch ook veel wegen verhard waren, gedeelten van de gemeente uit hun isolement verlost waren en er veel ander goeds werd gewrocht tot heil van de gemeente", aldus haar architect, de heer Jansen. De gemeente zag de heer Arriëns dan ook node vertrekken, werd door verschillende sprekers gezegd en veel hoogwaardigheidsbekleders en inwoners kwamen afscheid nemen van de burgemeester en zijn vrouw. In zijn dankwoord zegt de heer Arriëns dat de samenwerking steeds nuttig en prettig was en hij hoopt "dat Diepenveen aan het eind van deze bewogen tijden er goed afgekomen moge zijn en steeds de welvarende gemeente moge blijven die zij was". Op 6 februari 1943 wordt de heer Batjes als nieuwe burgemeester van Diepenveen geïnstalleerd. Daaraan voorafgaand wordt een interview met hem gepubliceerd in de krant. "Als nationaal socialist gaat de behartiging van zijn gemeentenaren-volkgenoten hem vanzelfsprekend voortdurend ter harte", aldus het artikel. "Een gemoedelijk praatje met een gemeentenaar, lid van de N.S.B. of niet, kon vaak opluchting brengen", zo had de heer Batjes in zijn vorige gemeente ervaren. Aandacht in de krant dus voor het afscheid van de ene burgemeester en de komst van de nieuwe burgervader, zonder dat gerefereerd wordt aan het feit dat het vertrek van burgemeester Arriëns gedwongen was.

→ Bezetting grimmiger

Uit de krantenartikelen blijkt dat de gevolgen van de bezetting steeds grimmiger worden: gedwongen tewerkstelling, gebrek aan eerste levensbehoeften, ontbreken van elektriciteit en het moeten inleveren van klokken, fietsen, radio's en vele andere artikelen. Informatie hierover staat in het knipselboek, zoals bv. het onderstaande "bevel" laat zien. (1)

Vader Bussink hoefde zijn fiets niet in te leveren, omdat hij die beslist nodig had voor zijn belangrijke werk ten dienste van de voeding en verpleging van de Weermacht en civiele bevolking, aldus een verklaring - in het Duits opgesteld - namens de Provinciale Voedselcommissaris. Ook elektriciteit ontbrak niet in huize Bussink. Een werknemer van de gemeente had daarvoor illegaal een leiding van de fabriek naar het woonhuis afgetapt. Extra goed verduisteren was daarna het devies. Aan het inleveren van de radio ont kwam de familie Bussink niet; een groot gemis, maar er was wel hoop dat er op enig moment weer een radio zou komen. Voor de ouders van een voormalig schoolvriendinnetje van Mieke, die in Deventer woonden, werd op de fabriek graan gemalen, zodat ze dat niet met een koffiemolentje moeizaam thuis hoefden te doen. Op de vraag van die vader, wat hij als dank daarvoor kon doen, antwoordde vader Bussink dat hij na de oorlog graag weer een radio zou krijgen. Kort na de oorlog kwam er een radio. In oktober stapte de Deventenaar op de fiets en gedeeltelijk liftend, deels fietsend kwam hij na een lange, moeizame tocht bij de Philipsfabriek in Eindhoven aan om daar een radio te kopen. Wat waren de Bussinks blij toen ze die kregen. Jaren later werd de zoon van de toen al lang overleden gever op zijn verjaardag verblijd met de radio die zijn vader met zoveel moeite veroverd had.

→ De laatste weken tot de bevrijding

Over de laatste weken voor de bevrijding schrijft Mieke Bussink onder andere het volgende in haar knipselboek: "Overall in ons land werden bunkers en loopgraven gemaakt. Alle Nederlandse jongens van 18-45 jaar voor zover die nog niet in Duitsland waren, moesten deelnemen aan deze werkzaamheden, die bekend stonden als "der Todt". Deze zaterdagmorgen om acht uur bij de aanvang van het werk, kwamen de opzichters met geweren. Toen de jongens bij elkaar waren, werden ze plotseling omsingeld en ze werden allemaal weggevoerd. Slechts weinigen konden ontsnappen. Waarheen werden ze gevoerd? Het was een vreselijk gezicht al onze jongens voorbij te zien komen. Op hun verbeterde gezichten stond te lezen: 'niet lang meer'." Naar later bleek zijn ze naar Goor en Delden vervoerd, waar ze ook moesten graven, maar de meesten zijn er niet lang gebleven en hebben gauw de biezen gepakt.

"2 april 1945: Het 1ste Canadese Leger vocht bij Delden in de buurt. Iedereen zorgde dat hij eten in huis had en op Sandhof (woning familie M. Ankersmit) hebben we direct de kelder ingericht. De kinderen

sliepen op aardappelzakken. De kelder hadden we al versierd, de vlaggetjes hingen klaar. Het was een gedreun en geschiet. Jagers deden aanvallen op vrachtauto's en spoorlijnen. Overal werden landmijnen neergelegd. Zo ging het een paar dagen door. Het was net of het niet opschoot.

8 April waren de Canadezen in Colmschate. Daar is hevig gevochten. Deze nacht zijn we om 2 uur in de kelder gegaan. We durfden het niet langer aan. De granaten ontploften vlakbij en alles schudde. Van slapen kwam niets terecht. We hebben wortelen gegeten als tijdspassing. 's Morgens hebben we gauw wat eten gekookt, zoveel dat we voor drie dagen genoeg hadden. Telkens moesten we weer in de kelder duiken. We hoorden dat er veel verwoest werd op de Snippeling, de brug over het kanaal was in de lucht gevlogen. De nieuwe verkeersbrug en de spoorbrug evenzo. Ze hebben hier 2 dagen gevochten.

Op 10 April 's middags waren de Canadezen doorgedrongen tot de Brinkgreverweg. Om half 5 waren het Tuindorp en de Hoge Hondstraat bevrijd. 's Avonds tegen 9 uur was Deventer helemaal vrij. We hoorden de mensen joelen en juichen. Geweldig. We hebben maar meegedaan al waren we nog niet vrij. De hele dag hebben we in de kelder gezeten en het was zulk stralend weer.

11 April. Deze dag zullen we in Diepenveen nooit vergeten. Om half negen werd ik door mevrouw A. gewekt in de kelder, dat de Canadezen al bij Dikkers waren. We vlogen er allemaal naar toe en konden ons niet meer bedwingen. Een enthousiaste menigte stond om de tanks. Nog geen 5 minuten later of de Diepenveeners rookten als schoorstenen. Met chocolade, zeep en crackers werd gegooid. Meneer Ankersmit

mocht mee in een tank. Hij kreeg direct een revolver. Dat was een enig gezicht. Een half uurtje later kwamen ze terug. Toen moest ik de accordeon halen en mijnheer speelde het Wilhelmus en het God save the King. Daarna moest ik met twee Canadezen naar Sandhof om ze "a nice bath" te geven. Sandhof was no 1 met de vlag. Iedereen tooide zich zo gauw mogelijk met Oranje en was dadelijk op z'n Paasbest gekleed om toch maar niets mis te laten gaan. 's Middags hebben we met de Canadezen gepraat en twee kwamen 's avonds naar Sandhof. Mijnheer en mevrouw waren er ook bij. We hebben met hen door de kamers gehost en door de tuin. Om elf uur gingen we nog met een heel stel door het dorp vaderlandse liederen zingen. Het was een dag om nooit te vergeten.

5 Mei 1945: Zaterdagmorgen om 8 uur was heel Nederland vrij. Ook in Diepenveen was er feest. Optocht, muziek, dansen. Een voetbalmatch tussen D.S.C. en een Engels elftal. Na vijf jaar onder de moffen te zijn geweest, eindelijk weer vrij. Lang leve ons vrije Nederland. Lang leve ons geliefd Oranjehuis."

Waar wonen wij? Deel 2: de Brinckerinckbaan

Herman Denekamp

Diepenveen heeft het voorrecht gehad dat het vrouwenklooster in het begin, dus ook bij het ontstaan van het dorp, een tweetal voortreffelijke leidlieden heeft gehad. De een was Salome Sticken, die de beginselen van Geert Groote betreffende de vorming en ontwikkeling van het kloosterleven in praktijk bracht. De ander was haar leermeester Johannes Brinckerinck.

Johannes Brinckerinck werd in 1359 in Zutphen geboren uit ouders, die rijk en geëerd waren. Omdat hij te vroeg geboren werd en de ouders daarop niet

gerekend hadden, werd hij bij gebrek aan passende kleding in een zak gewikkeld. Hij groeide op in een gezin waar de ascetische geest ontbrak. Johannes was een uitstekende leerling op de lagere school in Zutphen. Hij leerde zo goed, dat zijn ouders na enkele jaren besloten hem naar de beroemde kapittelschool in Deventer te sturen. Die school voldeed aan de schoolwet, die het kapittel in de tweede helft van de veertiende eeuw uitvaardigde. Johannes studeerde met toewijding de wetenschappelijke vakken, maar het meest voelde hij zich aangetrokken tot de wijsheid die voortkwam uit "de vreeze des Heeren".¹⁾ Daarmee begon zijn leven van vroomheid en onthouding. Zo had hij al op jonge leeftijd vrees voor aanraking van vrouwen. Zijn moeder en zuster stelden hem bij wijze

van grap een keer op de proef, toen zij dit bij hem opmerkten. Op een dag kwam hij zijn moeder en zijn zuster tegen, juist daar waar een goot dwars over de weg liep. Die twee weken terzijde om hem tussen hen door te laten, maar hij ging tegen de muur staan en wachtte tot zij voorbij waren gelopen. Een voorbeeld van onthouding is het moment waarop de vrouw, bij wie hij als student inwoonde, hem vroeg of hij zin in een lekkere appel had. Hij antwoordde: “Ik zou wel willen, als het geen zonde was aan mijn lust toe te geven.”

→ Invloed van Geert Groote

Het is dus geen wonder dat hij zich tot het kloosterleven aangetrokken voelde. Maar welk klooster kon voldoen aan zijn ascetische verlangens? Juist in die tijd stonden overal in Europa mensen op tegen de rijkdom en spilzucht van een kerk, waarin men zijn zonden kon afkopen en waar velen, ook in de kloosters, zich niet meer hielden aan tucht en regel. Na zijn studie aan de kapittelschool, maar nog voor hij gekozen heeft voor een verdere toekomst, komt hij in aanraking met Gerrit de Groote, die als de grondlegger van de Moderne Devotie onder de naam Geert Groote geschiedenis heeft geschreven. Dit moet omstreeks 1380 geweest zijn. Geert Groote, die heeft afgezien van al zijn bezittingen, krijgt -na drie jaar kloosterleven in Munnikhuizen- van de bisschop van Utrecht de volmacht te gaan prediken. Met een twaalftal gelijkgezinde jonge mannen, waaronder Florens Radewijns, Johannes Vos-van Heusden, Wernbold van Buscop en Johannes a Kempis, de broer van Thomas, en daarbij ook onze Johannes Brinckerinck, verspreidde Geert Groote zijn geloofsbeginselen, die bestonden uit een sober leven, dienstbaarheid aan de medemens, gehoorzaamheid en trouw aan de bijbel. Tien van hen woonden samen in het huis van Florens Radewijns en vormden daar onder zijn leiding de Broederschap des gemeenen levens. “Zij deden de gelofte van kuisheid en leidden een godvruchtig en arbeidzaam leven.” Johannes Brinckerinck vergezelde Geert Groote op zijn reizen om te prediken. Johannes plakte aan kerkeuren de biljetten waarop stond waar en wanneer meester Geert zou optreden, kookte voor hem het schamele voedsel en bewees in het kort al die kleine diensten, die zijn geliefde prediker in staat stelden zich vrij en zorgeloos aan zijn taak te wijden.

Geert Groote trad tijdens zijn predikingen op “als boetgezant, als profeet van het jongste gericht, die dreigde met de verschrikkingen der eeuwige straf”.

Zijn preken maakten grote indruk op de toegestroomde menigte, maar nog meer op Johannes Brinckerinck, die steeds meer geboeid werd niet alleen door de predikingen, maar ook de levensstijl van zijn meester, die hem ‘mijn Jannesken’ noemde en die veel verwachtte van Brinckerincks toekomst, omdat Johannes een leergierige en intelligente leerling was. Zo leerde hij met behulp van Geert Groote hoe bijbelteksten verklaard moesten worden, wat hem goed van pas kwam, toen hij zelf ging preken. Helaas verboden de bisschoppen in de herfst van 1383 met een edict de boetepreken van Geert Groote. Geert en Johannes keerden terug in de kring van de Broeders des Gemeenen Levens en vertaalden daar liturgische geschriften. Ondertussen probeerden ze de bevoegdheid tot prediken terug te krijgen, wat na enige maanden door bemoeienis van de paus lukte. Helaas te laat voor Geert Groote, die bij de verpleging van een pestlijder besmet werd, en die op zijn eigen sterfbed Florens Radewijns als zijn opvolger aanwees en hem opdroeg een klooster te bouwen. Geert Groote stierf op 20 augustus 1384. Twee jaar later zien we Brinckerinck met enkele andere broeders de omgeving afreizen om een geschikte plaats voor de bouw van een klooster te zoeken. Zij vonden een geschikte plek op de Veluwe dichtbij Hattem. De landeigenaar, de Hertog van Gelre, wilde hen wel terwille zijn, maar de bisschop van Utrecht droeg hun op een plek in zijn eigen gebied, in Salland, te zoeken. Een der Broeders Berthold ten Hove bezat daar uitgestrekte landerijen, die hij gaarne afstond voor het goede doel. Zo verrees in Windesheim een nieuw klooster. Omstreeks maart 1387 werd met de bouw begonnen, waarbij Brinckerinck met raad en daad meehielp. Ook hier zorgde hij als kok dat de arbeiders sober doch goed te eten kregen. Er werd dusdanig goed gewerkt, dat men al de 17e oktober tot inwijding kon overgaan. In dit klooster, met rust en wijding in de omgang en mogelijkheden tot samenleving met de broeders, wilde Brinckerinck monnik worden. Florens Radewijns staat dat aan enkele andere broeders toe, maar niet aan Johannes. Waarom niet? In een brief aan de Windesheimse vaders schrijft Florens Radewijns: “Ik zie velen tot het klooster geneigd en weinigen tot de Broederschap”.

→ Brinckerinck als leidsman

Brinckerinck was teleurgesteld, maar keerde gehoorzaam terug naar Deventer, waar hij omstreeks 1390 Swedera van Runen leerde kennen (zie nieuwsbrief najaar 2013). In opdracht van Florens Radewijns werd Johannes haar leermeester in ascese, door

“het aardsche te verachten, zich zelve te overwinnen en het vleesch te doodden”. Toch bleef Johannes naar het kloosterleven verlangen. Daarom ook accepteerde hij de opdracht van Florens Radewijns, met zijn broeders in Deventer, en van Johannes Vos, met zijn kanunniken in Windesheim, om zijn ervaringen van de bouw van het klooster in Windesheim in te zetten bij de bouw van het klooster Marienborn, dicht bij Arnhem. Dit was een eervolle opdracht, waarbij Johannes hoopte in dat klooster opgenomen te kunnen worden. Hij leek daarin te slagen, want zijn ordekleed lag al klaar, maar het lot besliste anders. In het voorjaar van 1392 werd de rector van de devote zusters in het Meester-Geertshuis, Johannes van den Gronde zo ziek, dat Florens Radewijns het geraden vond naar een opvolger uit te zien. Brinckerinck, die op dat moment in feite niet meer dan een klerk was, die weliswaar de lagere wijdingen geheel of gedeeltelijk ontvangen had, kreeg van Florens de opdracht de priesterwijding te ontvangen, die nodig was voor de opvolging. Toen Van den Gronde op 7 mei 1392 overleed, werd Brinckerinck met algemene stemmen van de devoten en de schepenen tot diens opvolger benoemd. Brinckerinck werd de leidsman over zestien devote vrouwen en hij ontdekte dat zijn voorganger noch betrokken, noch bekwaam geweest was als leidsman. Van het ‘gemeene leven’ was niet veel meer terug te vinden. Ieder deed wat goed was volgens haar zelf, rustte naar eigen verkiezing en ging naar de kerk wanneer het haar het beste uitkwam. Het gevolg van dit alles was, dat er altijd wanorde en dikwijls gebrek heerste. Hoe sober de maaltijden echter waren, van den Gronde had zich altijd de kostelijkste spijsen voor laten zetten. Een man als Brinckerinck kon dat niet accepteren. Hij nam drastische maatregelen en men begon weer een gemeenschappelijk leven te leiden. Hij bracht de zusters ertoe op gezette tijden ingespannen te werken, aalmoezen mochten niet meer aangenomen worden, men moest zijn geld verdienen. Intussen had

Johannes Beerte Swijnkes, die hij in Zwolle als devote bekeerlinge van Geert Groote had leren kennen en die haar brood verdiende met weven, gevraagd om de zusters les te geven in devotie, onthouding en hoe zelf je brood te verdienen. Kortom, al het nodige te onderwijzen, waardoor het gemeenschappelijke leven kon bloeien. Beerte bleef langer dan gepland en werd zelfs na zes jaar tot moeder gekozen, welke waardigheid ze tot haar dood uitoefende. Dat het aantrekken van de teugels door Brinckerinck niet door iedereen gewaardeerd werd, spreekt voor zich. Hij beschikte over alles. Een zuster die het nog waagde op eigen gezag uit te gaan, werd zonder pardon van haar plaats beroofd. Een zuster, die een al te sierlijk paar schoenen van haar ouders had gekregen, vroeg hem of ze die mocht dragen. ‘Zeker’, zei Johannes, ‘zeker zuster, maar wel met een koordje om uw hals.’ Gehechtheid aan aardse dingen werd tegengegaan door bijvoorbeeld de prachtige nieuwe japon van een pas ingetreden zuster als vloermat te gebruiken, zodat het bevuild en vertrapt werd. Een boom die te veel bewonderd werd, werd in de IJssel gesmeten. Een zuster, die een huisdier had en dat in het zusterhuis wilde houden, kreeg opdracht dat hondje te doden. Toch nam het aantal zusters toe en werden er nieuwe zusterhuizen gesticht; alle onder toezicht van Brinckerinck. Zo ontstonden de vier stichtingen die als Brandeshuis, Kerstekenhuis, Buuskenshuis en Lamme van Dyesehuis bekend zijn. In alle huizen heerste de geest van Brinckerinck. Toen zijn werk een dergelijk succes had, begon zijn faam ook buiten Deventer door te dringen. In Zutphen hadden de zusters geen rector, maar Brinckerinck woonde dichtbij genoeg om de zorg voor die stichting op zich te nemen. Zo werd hij de vraagbaak voor velen in de omtrek en zelfs uit ver verwijderde streken.

Niet al zijn werken werden met evenveel enthousiasme ontvangen. Zo vroegen de kanunniken in Deventer zich

af of het wel juist was, dat de zusters werken als Speculum monachorum (spiegel der monniken) of Meditationes Bernardi (meditaties van Bernard van Clairveaux) in de landstaal lezen mochten. Vooral de klerken laakten en belasterden de zusters, zodra ze die op straat zagen. Brinckerinck hield daarop een preek in de Mariakerk waarin hij met tal van aanhalingen het goed recht der zusters bewees. Toen de leesmeester doorging met het lastigvallen van de zusters hield Brinckerinck hem vlak voor een kerkdienst aan en zei hem: 'Lesemeester, niet lieve meester. Gij zult toelaten en dulden, dat mijne zusters devote boeken in het Dietsch (de volkstaal) lezen, ook al zoudt gij het hoofd hooger dragen dan de hoogste toren'. Dit maakte zo'n indruk, dat de strijdlustige lector in een publieke toespraak opriep het Brinckerinck niet meer moeilijk te maken.

→ Een klooster in Diepenveen

Naast al deze taken nam Brinckerinck ook nog het toezicht en de zorg op zich voor enkele devote vrouwen, die nog zelfstandig woonden, zoals Swedera van Runen, Jutte van Ahuis en Eefse Hodden. In 1398 woedde de pest zo hevig in Deventer, dat de Broeders moesten uitwijken naar Amersfoort of Marienborn bij Arnhem. Brinckerinck die tijdelijk naar het Marienbornklooster ging, werd daar zwaar ziek, maar gelukkig herstelde hij. Terug in Deventer maakte hij in het zusterhuis kennis met een gast, Elsebe Hasenbroecks, die na haar man en drie kinderen verloren te hebben zich aangetrokken voelde tot de devote vrouwen in het zusterhuis. Ook zij stelde haar huis beschikbaar om vrouwen op te nemen, die als bruiden van Christus hun leven aan hem wilden wijden. Zo groeide het aantal vrouwen, dat dan op voorspraak van Johannes Brinckerinck in 1400 toestemming van de bisschop van Utrecht krijgt om een klooster te bouwen in Diepenveen. Een modelklooster voor vrouwen, zoals er een was voor mannen in Windesheim. Dat dit klooster inderdaad een modelklooster werd, blijkt uit de verzoeken aan Brinckerinck van kloosters uit de verre omtrek om ondersteuning bij het opzetten van hun eigen kloosterorde. Verschillende zusters uit Diepenveen hebben aan die verzoeken voldaan en hebben in opdracht van Brinckerinck een verre tocht naar zo'n klooster gemaakt. Brinckerinck zelf woonde in Deventer bij de zusters van het Meester Geertshuis, droeg geregeld de mis op, hield zijn collaties, nam de biecht af en had als rector van Diepenveen en de zusterhuizen behalve de geestelijke leiding ook aandeel in het uitwendige bestuur van al die stichtingen. Dageelijks begaf hij zich naar Diepenveen om er de hele dag

te blijven. De tocht heen en terug deed hij de eerste jaren te voet, later soms te paard, maar meestal met paard en wagen. Tussen zeven en acht uur 's morgens werd hij dan gehaald en 's middags tegen vijf uur werd hij weer thuisgebracht. Een bescheiden, maar strenge man, strikt in de leer zoals hij die van Geert Groote had overgenomen. Een mensenkenner, die voor zichzelf even veeleisend was als voor de zusters. Gewaardeerd door de gegoede burgerij en de leden der stadsregering. Het vele wat door hem tot stand gebracht was, verhinderde niet, dat hij tot op hoge leeftijd plannen maakte tot stichting van een nieuwe orde onder gezag van Diepenveen. Helaas is het bij plannen gebleven, want hij werd ernstig ziek. In het Meester-Geertshuis werd hij verzorgd door de broeders uit het Heer Florenshuis. Vlak voor zijn dood verzocht hij zijn vriend, de prior van Windesheim te komen en vroeg hem het klooster van een goede rector te voorzien. "De vurige ijver mocht niet verslappen in het kostel goet dat hie den heren ghewonnen hadde." Op 26 maart 1419 stierf hij. Nadat de zusters van het Geertshuis een laatste blik op hem gericht hadden, voor de meesten ook de eerste blik, omdat ze daarvoor uit vroomheid niet naar hem op durfden kijken, werd het lijk naar Diepenveen vervoerd. In zijn klooster zou hij zijn rustplaats vinden. Op een ereplaats voor het hoogaltaar, in het midden van het koor, werd hij begraven.

De aangehaalde citaten in deze tekst komen uit de door Dr. W.J. Kühler geschreven geschiedenis "Johannes Brinckerinck en zijn klooster te Diepenveen", een uitgave van W.Nevens te Rotterdam 1908

Gevelsteen in een zondagschooltje op Nieuw Rande

Lamberthe de Jong

Een gevelsteen uit 1898 op Schapenzandweg 7 was aanleiding voor een onderzoekje naar Baronesse Emmerika Stratenus – van Wickevoort Crommelin. Ze woonde met haar gezin op huize Nieuw Rande en liet de steen in metselen in het nieuwe zondagsschooltje.

In 1895 koopt Guillaume Jean Théodore baron Stratenus (1858 –1939) landgoed en huize Nieuw-Rande.

Stratenus is getrouwd met de deftige Emmerika Catharina Sebilla van Wickevoort Crommelin (1859 -1939).

Zij krijgen drie kinderen: Otheline Suzette Marguerite (1884-1922), Edouard Antoine (1885-1979) en Théodore Guillaume Jean (1886-1965). Samen met haar dochtertje, moeder en grootmoeder staat Emmerika op een foto uit 1887, vier generaties bij elkaar.

De familie Stratenus woont in Den Haag en wil, zoals veel adellijke en rijke families in die tijd, een onderkomen in het rustige oosten. Meestal ging men dan in de zomer naar het landgoed en werd de winter in de stad doorgebracht. In Diepenveen is veel contact met bewoners van andere landgoederen. In de herfst organiseert de baron grote jachtpartijen, waar prins Hendrik regelmatig te gast is. Voordeel van Nieuw Rande is de vlakbij gelegen spoorlijn Deventer-Zwolle, met een apart station aan de Sallandsweg. Zo is het huis voor zowel de familie als de gasten goed bereikbaar, want in die tijd zijn er nog nauwelijks verharde wegen.

→ Zondagsschooltje

Na de aankoop worden landgoed en huis opgeknapt. De ijskelder wordt in ere hersteld, er komt een tennisbaan en naast de vijver een botenhuisje voor de roeiboortjes van de jonkers. Op initiatief van de baronesse wordt er in 1898 een zondagsschooltje aan de Schapenzandweg gebouwd en daarin is de gevelsteen ingemetseld. Het gebouwtje is maar kort in gebruik en het zondagsschooltje verhuist naar 'Silo' op landgoed Wijnbergen in Olst. In 1914 gaat jachttopziener Duivenvoorde er wonen.

Voor het ziekelijke dochtertje Otheline, ook wel Daisy genoemd, bouwt de baron in 1906 een houten villa met veranda, aan de andere kant van de vijver. Ze woont hier met haar (Zwitserse) verzorgsters, mademoiselle Jacquard en haar nichtje Emma Perrier. In 1909 komt er bij het grote huis nog een paardenstal, een ketelhuis en vier gastenkamers. In 1922 overlijdt Daisy; zoon Theo vestigt zich op een buiten bij Leer-

Gevelsteen in het huis Schapenzandweg 7. De initialen kloppen niet en hadden 'E.C.S.' moeten zijn. Foto Arie Koldeweij

Vier generaties (foto rond 1887) v.l.n.r.: moeder Emmerika C.S. Stratenus – van Wickevoort Crommelin (1859-1939), dochtertje Otheline S.M. Stratenus (1884-1922), overgrootmoeder Celine P.I. Storm de Grave - van Beugen (1816 - 1907) en grootmoeder Maria C.C.H. van Wickevoort Crommelin - Storm de Grave (1836-1922). (Archief fam. De Graaf te Bilthoven. Met dank aan Willem Janssen te Diepenveen)

sum en Eduard woont vooral in Frankrijk.

Op 1 januari 1939 overlijdt de baronesse, twee dagen later haar echtgenoot. Zij worden begraven in Den Haag. Het personeel staat opgesteld op de oprijlaan als de lijkwagen met de twee kisten uit Diepenveen vertrekt. De ongehuwde zoon Edouard gaat dan in het huis wonen. Hij overlijdt kinderloos in 1979; zijn weduwe Hillegonda Vis woont er nog tot 1990. Landgoed en huis zijn nu in het bezit van IJssellandschap. Het park wordt zoveel mogelijk teruggebracht naar het ontwerp van de Zochers. In het dorp spreekt men nog van 'het bos van Stratenus'. Het 'zondagsschooltje' wordt nu bewoond door de familie Reitsma.

Een Diepenveener van 4,6 miljard jaar oud

Rudi Steenbruggen

Astronaut André Kuipers meldde op 19 januari jl. via Twitter: "In #museumnaturalis voor knalweekend over meteorieten met oa de 4.6 miljard jaar oude Diepenveen meteoriet." Als deze wereldberoemde Nederlander al twittert over Diepenveen, moet ons dorp wel erg beroemd zijn. De oorzaak daarvan: een steentje. Nou ja, een meteoriet.

→ Merkbaar warm

Voor dagloner Albert Bos begint maandag 27 oktober 1873 als alle andere dagen van de week. Vroeg opstaan en naar het Diepenveens land om te werken. Zoals gewoonlijk vergezelt zijn vrouw, die boerenwerkster van beroep is, hem die dag. Er lijkt die eerste dag van de week niets bijzonders te gebeuren. Ja, in Amerika vraagt Joseph Glidden octrooi aan op prikkeldraad. Maar daar heeft de familie Bos geen weet van. Het wordt drie uur in de middag. Plotseling zien Bos en zijn vrouw een helder licht aan de hemel, gevolgd door een hard sissend geluid. Iets komt met grote snelheid naar beneden. Dat hebben ze nog nooit meegemaakt. Wat kan het zijn? Plof! Vlak bij hen schiet het ding in het zand. Bos en zijn vrouw gaan er meteen op af. Uit een kuiltje van zo'n 40 centimeter diep halen ze een steen. Hij is nog 'merkbaar warm'. Geen idee wat het is, maar het moet iets bijzonders zijn. Ze nemen hun vondst mee naar huis.

→ Heftig sissen

De heer Bos gaat met de steen naar de plaatselijke hoofdonderwijzer Hubertus Kroes, die een paar huizen bij hem vandaan woont. Die zal er vast meer van weten. Ja, het is iets apart, maar wat? De stiefzoon van de onderwijzer ontfermt zich over de steen en schrijft op wat de heer Bos en zijn vrouw hebben meegemaakt. Later belandt de bijzondere steen bij de Rijks-HBS in Deventer, waar de stiefzoon op school heeft gezeten. Zijn vroegere natuurkundedocent neemt de steen onder zijn hoede. Van vurenhout wordt een speciaal kistje gemaakt. De steen past er precies in en er wordt een half rond kartonnetje ingeplakt met informatie over de val van de meteoriet: "Gevallen onder Diepenveen, den 27e oktober 1873. Des middags ten drie ure ongeveer. Deze steen viel met een verblindend licht, onder heftig sissen neder naast de personen van de heer Bos en zijne vrouw, die daar stonden te werken, en werd weinige minuten later op een diepte van anderhalve voet en nog merkbaar warm uit den zandgrond gehaald." Kennelijk weet men dan al dat het een meteoriet is, want bovenaan wordt in sierlijke

krulletters Meteorsteen geschreven. De school heeft een verzameling voorwerpen en werktuigen die gebruikt worden bij het geven van aanschouwelijk onderwijs. Voorlopig komt de meteoriet daarbij terecht. Als de school later verhuist naar de Burgerdijkstraat, gaat de meteoriet mee. Bij de invoering van de Mammoetwet in 1968 wordt de Rijks-HBS opgeheven. Een docent neemt de steen als aandenken mee naar huis, alles zou anders toch maar weggekieperd worden. Jaren later overlijdt de man. Zijn vrouw ruimt zijn spullen op. Ze vindt de steen en geeft hem aan een vriendin die van stenen houdt.

→ Toeval

Leida Kiers, de nieuwe eigenaresse, ontmoet de amateurgeoloog en amateursterrenkundige Henk Nieuwenhuis. Hij is vroeger directeur geweest van het beroemde Eise Eisingaplanetarium in Franeker. Het contact ontstaat bij toeval, als beiden op een camping staan en met elkaar in gesprek raken over hun interesses. Uiteindelijk krijgt Nieuwenhuis bij een latere gelegenheid de steen te zien. Zijn kennersblik zegt hem meteen dat het een meteoriet zou kunnen zijn. Maar is dat ook echt zo? Een second opinion kan uitsluitel geven. Nieuwenhuis stuurt foto's van de steen naar de astronoom en meteorietenkundige Niek de Kort. Ook die is ervan overtuigd dat het een echte meteoriet is, de vijfde die bekend is van Nederlandse bodem. Tot nu toe waren slechts vier Nederlandse meteorieten met zekerheid bekend: de Uden, de Utrecht, de Ellemeet en de Glanerbrug. Die werden alle vier gevonden direct nadat hun val was waargenomen. De Diepenveen is relatief zeldzaam: de broze meteoriet is ouder dan de aarde zelf. Om nog meer zekerheid te krijgen, schakelt De Kort de meteorietenspecialist Marco Langbroek in, die onderzoeker is bij de faculteit Aardwetenschappen van de Vrije Universiteit in Amsterdam.

→ Feitelijke plek?

De Diepenveenmeteoriet wordt nader onderzocht. Niek de Kort probeert meer te weten te komen over de vondst en de omstandigheden ten tijde van de val. Hij bestudeert kranten, archieven en andere historische bronnen en schakelt meer experts in. Uit het relaas van Albert Bos was al bekend dat de meteoriet terecht kwam in de buurt van Diepenveen, tussen dorp en IJssel. Met behulp van oude landkaarten weten de onderzoekers de feitelijke plek van neerkomen tot op enkele honderden meters nauwkeurig te bepalen. Dat is niet zomaar een leuk weetje, maar van belang omdat er op of in de buurt van het land waar de heer Bos in 1873 aan het werk was meer brokstukken neergekomen kunnen zijn. Die moeten dan wel meteen door anderen zijn opgeraapt, want in

weer en wind is het materiaal waar de meteoriet uit bestaat snel verpulverd en verdwenen. Er nu nog naar zoeken heeft geen zin. Maar toch is men terughoudend met vrijgave van de feitelijke plek van inslag. Zelfs op afbeeldingen van het halfronde kartonnetje met tekst welke de steen vergezelt, wordt deze afgeschermd.

→ Korte reistijd

De Diepenveenmeteoriet is zo groot als een kindervuist en weegt 68 gram. Het is deels bedekt met een smeltkorst en dus eigenlijk maar een 'halve steen'; een hele heeft immers meestal een smeltkorst rondom. De vraag is: waar is de rest gebleven en hoe groot is de steen oorspronkelijk geweest? Daarover iets zeggen is niet gemakkelijk. Het hangt namelijk samen met de vraag of de meteoriet uiteen is gespat of dat het om een steen gaat die alleen door smelting en verdamping kleiner is geworden. Als de meteoriet uiteen is gespat, kunnen er op en rond het land waar Bos en zijn vrouw aan het werk waren meerdere brokstukken zijn ingeslagen. Die kans is klein, maar het is niet ondenkbaar dat meer boerenfamilies in de buurt van Diepenveen stukjes meteoriet hebben gevonden die bij 'onze' meteoriet horen. Tot op heden heeft zich echter niemand gemeld.

De Diepenveenmeteoriet heeft slechts 'korte tijd' door de ruimte gereisd, hooguit enkele miljarden jaren. Op zijn weg door het luchtledige heeft hij miljarden kilometers afgelegd, tot hij op 27 oktober 1873 ten prooi viel aan de zwaartekracht van de Aarde. Zijn reis kwam toen ten einde op het stipje van de wereldbol dat Diepenveen heet.

→ Bronnen:

- 1) <http://www.geologievannederland.nl/zwervstenen/meteorieten/diepenveen-meteoriet>
- 2) <http://www.destentor.nl/regio/deventer/diepenveense-meteoriet-veilig-in-naturalis-1.4136412>
- 3) <http://www.deventercentraal.nl/article.php?action=showarticle&id=18233>
- 4) <http://www.naturalis.nl/nl/over-ons/nieuws/collectie-2/diepenveen-meteoriet-officieel-overgedragen/>
- 5) <http://www.astroblogs.nl/2013/12/07/nederland-heeft-een-vijfde-meteoriet-de-diepenveen/>
- 6) http://www.allesoversterrenkunde.nl/#/actueel/nieuws/_detail/gli/nederland-heeft-een-vijfde-meteoriet-de-diepenveen/
- 7) <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2672/Wetenschap-Gezondheid/article/detail/3559193/2013/12/09/Bijzondere-steen-krijgt-na-140-jaar-eindbestemming.dhtml>
- 8) <http://www.diepenveensecourant.nl/2013/rtv-oost-video-overgedragen-meteoriet-de-diepenveen/>
- 9) <http://home.wanadoo.nl/marco.langbroek/diepln.html>

DM1: De Diepenveen meteoriet in haar speciale vurenhoutenkistje zoals deze jarenlang op de voormalige Rijks HBS in Deventer tentoongesteld stond

DM2: Het kartonnen labeltje welke de meteoriet in haar kistje vergezelt. De precieze locatie van de val wordt hierop ook afgeschermd zodat deze moeilijk te achterhalen is.

DM3: De Diepenveen. Zo groot als een kindervuist, 68 gram en 4,6 miljard jaar oud

Hendrik Haarman: kassier

Thea Swartjes

Op vrijdag 25 Mei 2013 waren we op bezoek bij Dik en Alie Haarman. Dik Haarman is de zoon van Hendrik Haarman, kassier van de Boerenleenbank. Bij het gesprek was ook Ben Draaijer aanwezig, een collega van Hendrik in de tijd dat de Boerenleenbank Raiffeisenbank en later Rabobank was.

Hendrik Haarman, geboren op 29 Januari 1907 en overleden op 1 Februari 1969, trouwt op 25 Maart 1939 met Bertha Scheperboer, geboren op 28 December 1911 en overleden op 25 Maart 2003. Ze gaan wonen op 't Neusink aan de Neusinksdijk in Diepenveen, later Kieftenweg 4. Ze krijgen drie kinderen Dik, Hennie en Henk. Henk was een grote zorg voor vader en moeder Haarman, hij had het syndroom van down. Hendrik is begonnen als boekhouder bij de coöperatie aan de Molenweg in Diepenveen en wordt daarna kassier van de Boerenleenbank in Diepenveen.

→ De Boerenleenbank, Neusinksdijk

Hendrik en Bertha woonden in een klein boerderijtje waar de klanten van de bank konden wachten in de keuken, waar moeder met de koffie zit. De woonkamer is kantoor en op de deel is een stukje ingeruimd voor de grote kluis. In de tijd dat Hendrik bank hield aan huis aan de Neusinksdijk kwamen de klanten te pas en te onpas geld brengen. De winkels gingen 's avonds pas dicht, dan werd het geld nog geteld en vervolgens pas naar de bank gebracht. Dat gebeurde dus veel in de avonduren en als de voordeur dicht was, kwamen ze achterom. De boeren kwamen ook vaak pas 's avonds na het werk, als ze geld nodig hadden of als ze het wilden storten.

Als er in de buurt feest was, kwam Hendrik Haarman langs op de fiets met de vlaggenmast van de bank, om die bij de feestgangers in de tuin te zetten. Als hij onderweg daar naartoe mensen uit het dorp tegen kwam, riepen sommigen: "Hendrik, is der weer een feesjen?" Hendrik hield ook bank aan de van Vlotenlaan in het Wijkgebouw en in Cafe Floors in Deventer op vrijdagmorgen als er markt was. Hij ging op de fiets met al het geld in een grote tas, maar later kwam er een auto, op aandringen van politieagent Koldewij.

In cafe Floors dronken de klanten een borreltje terwijl ze op hun beurt wachtten.

Schoolsparen verzorgde Hendrik ook. Kinderen brachten geld mee naar school (stuivers) en dat ging in een linnen zakje, dat door de heer Haarman werd opgehaald.

→ De Raiffeisenbank, Sallandsweg

In 1949 wordt er een nieuwe bank gebouwd aan de Sallandsweg 27. De Boerenleenbank wordt dan Raiffeisenbank. Toen de bank gevestigd was aan de Sallandsweg kwam de familie Haarman daar ook te wonen. Ze woonden in het huis dat tegen de bank aan gebouwd was. Hier vonden ook de bestuursvergaderingen plaats. In het begin van de avond kon je elkaar nog goed zien, maar er werd zo stevig gerookt dat je elkaar aan het eind van de vergadering alleen nog in een dikke mist zag, want iedereen zat met een dikke sigaar in de mond.

Hendrik Haarman was ook penningmeester van de kerkenraad. In de Kersttijd heerste er een niet alledaagse bedrijvigheid in de wachtkamer van de bank. Die kwam dan vol te staan met allerlei zaken, zoals rollades, krentenbroden en dergelijke, voor de minderbedeelde gezinnen. Zaken, die allemaal door de neringhouders in Diepenveen naar de bank gebracht werden en door de dienaars van de kerk dan naar de gezinnen. Aan de Sallandsweg kwamen de klanten ook vaak 's avonds geld brengen. Tegen Dik werd dan gezegd: "Ach Dik, help ie even geld strieken". Hier aan de Sallandsweg kwam een grote kluis te staan. De deur van de kluis is nog steeds aanwezig in dit oude bankgebouw, hij ligt onder de vloer, onder het beton. Op een keer was er bij de politie bekend dat er zou worden ingebroken in de bank. Vrijdagavond kwamen twee agenten van de politie in de kelder bij de kluis zitten. Geen inbrekers die nacht. Zaterdagavond hetzelfde liedje, geen inbrekers. Zondagavond liet Hendrik de hond uit. De inbrekers bleken juist die avond uitgekozen te hebben om hun slag te slaan, maar toen ze Hendrik met de hond zagen, schrokken ze zo dat ze er als een haas vandoor gingen.

→ Cliënten van de bank

Op een dag was er feest van de rijvereniging. Vader en moeder Haarman zouden er ook naartoe, maar dat kon pas na 21.00 uur, want zo laat was de bank open. Vader Haarman doet om vijf over negen de bank dicht en gaat met zijn vrouw naar het feest. Als Haarman goed en wel weg is, komt er nog een rijke klant om geld te storten.

Deze klant is diep verontwaardigd dat de bank al gesloten is en hij belt een bestuurslid op om zijn beklag te doen. Deze stond de volgende dag bij Haarman op de stoep voor uitleg. In die tijd delfde de kleine man, de werknemer, toch altijd het onderspit.

Regelmatig kwamen klanten hem een dienst vragen, bijvoorbeeld om de belastingpapieren in te vullen. Hendrik was een vriendelijke man en wilde er nooit wat voor hebben. Ze kwamen dan als dank met een kistje sigaren en soms ook een kist appels. Je moest niet gek kijken als de bovenste appels mooier waren dan de onderste.

→ **Vader en zoon Haarman**

Elk jaar ging Hendrik Haarman met 2 boeren van het Paardenfonds (een soort verzekering) op stap. Hij was penningmeester en moest de premie voor dit fonds binnenhalen bij de boeren. Ze kwamen ook bij klooster Sion. Dik mocht een heel enkele keer mee. Dit waren dan echt heerlijke dagjes uit voor hem en zijn vader. Ook een heerlijk dagje uit voor vader Hendrik was zijn deelname aan het schoolreisje. Hij ging dan graag mee naar Vaals of naar Emst.

→ **Een rood spaarbankboekje**

Vanaf 1963 komt Ben Draaijer bij de bank werken. Er was intussen een fusie geweest met Diepenveen, Colmschate en Wesepe om een vestiging in Diepenveen te behouden. De bank kocht in Deventer het pand van de Nederlandse Bank, hoek Walstraat/Keizerstraat, waar nu Praamstra zit. In Diepenveen zat toen Haarman, in Wesepe zat Hulsegge en in Colmschate Boschloo. In Deventer kwam als directeur A.M. Brands. Elk kantoor had een eigen kleur spaarbankboekje. Voor Diepenveen was dat de kleur rood. Hennie, de dochter van Hendrik Haarman werkte ook op de bank, maar werd overgeplaatst naar Deventer.

Het derde lustrum smakelijk gevierd

Ben Droste

Rond de tachtig leden van de Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving schaalden zich op 26 november van het vorige jaar aan tafel in de feestelijk aangeklede zaal van ons vaste honk voor grote happenings, de Hof van Salland. Klaarblijkelijk smaakte het optreden van Willem de Witte tijdens de laatste Historische Avond naar meer. Zijn lezing 'Salland smakelijk en smeugig in de twintigste eeuw' maakte de tongen los, en de uitnodiging van het bestuur voor een historisch verantwoorde Sallandse maaltijd ter ere van ons derde lustrum kreeg dan ook een ruime respons. In overleg met de keukenprinsen

Bert Fransen kwam voor haar in de plaats in Diepenveen. Op een gegeven moment kregen mensen van de bank ook gewoon vakantie en dan kwam er een invaller voor Hendrik. Die invaller was Ben Draaijer. Ben Draaijer vertelt, dat eens per jaar de bestuursleden van de bank de kas kwamen controleren. De bestuursleden waren veelal rijke boeren. Als er dan gecontroleerd moest worden, begonnen ze meestal met de vreemde valuta. Daarvan hadden deze boeren geen kaas gegeten. Als je ze dan een maar een goede sigaar gaf, zeiden ze doorgaans: hier hebbe wie gin verstand van, doot jullie 't moar, ut zal wel goed ween.

Met veel enthousiasme heeft Hendrik zijn loopbaan aan de bank volbracht. Voor ons allen een bekend Diepenveener. Noodgedwongen moest hij stoppen als kassier, vanwege ziekte. Een verhuizing volgde naar Oranjelaan 51 in Diepenveen volgde. Daar heeft hij nog enkele jaren samen met zijn vrouw Bertha en kinderen gewoond.

van genoemde Hof stelde Willem de Witte onder het motto 'na de woorden de daden' een authentiek Sallands menu samen. Het personeel, aangevuld met enkele vrijwilligers,

Historisch Diepenveen

Ab Smeenk

*In de pre-historie, dus heel lange 'eleen,
Ontstond 't diepe veen, noe onder ons Diepenveen.
Historie op en top.
En op dat heel diepe veen
Greui'n ons dörpien op.
De eersten die begon'n,
Waren bouwers van de kloosterkarke, de nonn'n.
Zo is het verhaal ontstoan
Van ons mooie darp,
Woar wie met bint begoan.*

*Historische Vereniging Darp Diepenveen en umstreek'n
Gaf vieftien joar 'eleen zien eerste lèvensteek'n.
Zeer actieve luu probeerd'n
De historie te archiveer'n.
Bejoarde Diepenveners werd'n in'eschakeld
En zo werd'n de oldheed'n op'erakeld.
De oprichting werd een feit
En zo werd 't neudige veurbereid.*

*De club werd goed bemand,
Book'n werd'n d'r 'eschreem, vlògen van de hand.
Zo as: "Olde Diepenveners doet een buuksken oop'n"
Een goeie start, iedereen wol het koop'n.
De schrievers wier'n echt fanatiek,
De Diepenveense Tabakcentrale, De Cocosfabriek.
Een schot in de rose was de biezonder mooie uitgave:
"Diepenvene, toen en noe", een vergelieking van huus en have.
"t Kump veur de bakker", "Zo zolt hek 't nog nooit 'egèten"
En "De piloot in de kersenboom" neet te vergèten.
De Nieuwsbrief met interviews en gedicht'n,
Gezegdes, de agenda en wat er meer valt te bericht'n.*

*Die goeie olde tied -wòdt vake 'ezegd met mooie verhaal'n-
't Was gezellig, maar ok weinig geld òm 't neudige te betaal'n.
Ploeter'n met 't hele gezin in 't bedrief en op 't land,
Bott'n wark was 't en alles met de hand.
An't ende zere bott'n en een kromme rugge,
Nostalgie is mooi, maar wie wult neet graag meer t'rugge.
Maar wat wie d'r wel van kunt leer'n:
De welvaart van noe te waardeer'n.*

*De eerste techniek was 't peerd veur de waag'n
As vervoer veur wat eerder de ezel mos draag'n.
Holten raaien met een iezeren rand,
Een hele tied later kwam het wiel met lucht in de band.
De bakker met een fietse met een mande veur 't brood
Balanseer'nd òver mulle of modderige wèèg'n, vlak langs de sloot.
De kruudenier kwam 't beukien veur de bestellingen haal'n,
Op loat'n schrie'm of metene betaal'n.
Een pinapparaat had'n ze toen niet paraat,
Geld wòd'n nog in een olde sokke bewaard.*

*'t Peerd veur de waag'n is noe weer historie,
De trekker dat is pas Hollands Glorie.
De techniek nam een vloch'
Met sprong'n veuruut, de klein'n 'ekoch'.
De bakker, de beenhouwer, de kruudenier en de smid;
Allemoale bedriefjes waor geen toekomst in zit.
Ze hebt 't lootje mott'n legg'n,
De megastal, de supermarkt, dee hebt 't noe veur 't zegg'n.
Boodschapp'n doon in de massa,
Een knippe vol pasjes en pinn'n an de kassa.*

*En zo geet alles in roazend tempo vedan,
't Is neet meer bie te been'n, soms krie'j' der wat van.
De gezelligheid, het saam'nwarken geet een bittien ve'loor'n,
A'j jong bint he'j doar geen arg in, det kump met de joar'n.
Maar och wie hebt 't good, loate wie maar neet klaag'n,
Gewoon rustig blie'm, neet op de stange loaten jaag'n.
't Geet zo as 't geet, noe is alles digitaal,
Maar dat is weer een heel ander verhaal.*

*Éen ding is zeker, 't heden is de toekomst van 't verleden,
En marg'n wete wie in ieder geval
Wat de toekomst van noe ons breng'n zal.
En hoe j' ut ok wendt of keert,
De toekomst wòdt ok weer historie,
En neet umgekeerd!*

wist dit ontwerp prima uit te voeren. Dit smakelijke en gevarieerde diner van eigen bodem is door de aanwezigen zeer gewaardeerd. De maaltijd werd extra gekruid door de gedegen toelichting van Willem de Witte bij elk gerecht, door de begeleidende muziek van het accordeonorkest van Peter Bresser en door het spontane optreden van enkele deelnemers. Het gedicht van één van hen over het ontstaan van onze vereniging wordt op deze pagina's integraal afgedrukt om dit feestelijk moment voor de historie te boekstaven.

De werkgroep PR

Inke Mensink

Kort na de oprichting van de Historische Vereniging Diepenveen is de werkgroep PR ontstaan. Informatie verzorgen over de activiteiten van de vereniging en haar publicaties en het uitbrengen van de Nieuwsbrief, behoren tot haar taak. De eerste activiteit van de werkgroep was het verzamelen van informatie over de voormalige kloosterboerderijen. Hier is een kleine publicatie over gemaakt. Al snel verscheen ook de eerste Nieuwsbrief.

De huidige werkgroep bestaat uit 5 leden, die ieder een eigen taak hebben. Ben Droste is voorzitter van de werkgroep en vertegenwoordigt de werkgroep in het bestuur van de Historische Vereniging. Hij is al vanaf de start bij de groep betrokken en fungeert als het historische geweten daarvan. Dieneke Nijenhuis verzorgt de tekstredactie van de Nieuwsbrief en de andere publicaties van de Historische Vereniging. Ap Smeenk is onmisbaar als kenner van de historie van het dorp en haar inwoners. Hij bedenkt onderwerpen waarover geschreven kan worden, weet bij wie informatie verzameld kan worden en wie over bepaalde onderwerpen een verhaal kan schrijven. Hij levert ook zelf bijdrages, zoals elders in deze nieuwsbrief is te lezen. Rudi Steenbruggen is de spin in het web bij alle voorbereidingen die nodig zijn rond de publicatie van de Nieuwsbrief. Hij maakt de planning, zorgt dat de stukken op de juiste tijd beschikbaar zijn, benadert auteurs en schrijft ook zelf af en toe. Gea Zieverink zorgt voor de vormgeving van de Nieuwsbrief en het contact met Drukkerij de Kroon, voor de vormgeving van andere publicaties en ze ontwerpt de affiches voor de bijeenkomsten van de Historische Vereniging. Voor de herkenbaarheid is een vaste kleur per jaar gekozen voor de publicaties.

De werkgroep komt zo'n vier keer per jaar bij elkaar, rond het uitkomen van de nieuwsbrief. De inhoud van de nieuwsbrief wordt bepaald en er wordt een planning en taakverdeling gemaakt. Naast deze vergaderingen is er rond het uitkomen van de Nieuwsbrief veel contact via mail en telefoon. Het kan dan soms korte tijd heel hectisch zijn, maar het is ook heel gezellig om zo met elkaar samen te werken. Het geeft voldoening dat er dan ineens weer een Nieuwsbrief ligt, wordt gezegd, en het is fijn dat er een deskundige op het gebied van vormgeving meewerkt.

De "veertigers" van de werkgroep vinden het leuk om door het werk in de vereniging bij te dragen aan het verzamelen en doorgeven van kennis over de geschiedenis van het dorp en er zelf meer over te weten te komen. Door hun bijdrage raakt er een nieuwe generatie Diepenveeners betrokken bij het werk van de Historische Vereniging.

Samen met het bestuur is de werkgroep een redactiestatuut aan het opstellen, zodat er duidelijkheid komt over het hoe en wat van het schrijven voor de Nieuwsbrief en de taakverdeling tussen werkgroep en bestuur. Daarnaast wordt gedacht over het organiseren van een studieavond, samen met Jan van de Wetering van het Historisch Centrum Overijssel, voor degenen die voor de nieuwsbrief schrijven of willen gaan schrijven. En, zegt een van de werkgroepleden, "het zou leuk zijn om als Historische Vereniging een link te gaan leggen naar de sociale media om ook zo een verbinding te leggen tussen verleden en heden".

Foto van links naar rechts:
Ben Droste, Dieneke Nijenhuis, Rudi Steenbruggen, Gea Zieverink

Het ontstaan van het openbare kleuteronderwijs in het dorp Diepenveen in de periode 1945-1947

Inke Mensink

Met dank aan Annie Bussink en Wim Broekhuis voor de mondelinge informatie en de heer T. Kloosterboer en Jan Weggemans voor hulp bij het toegankelijk maken van het archiefmateriaal.

In dit artikel wordt ingegaan op de ontstaansgeschiedenis van de kleuterschool in Diepenveen. Informatie hierover is ontleend aan gesprekken met Annie Bussink, eerst kleuterleidster en later hoofd van de eerste kleuterschool in Diepenveen en met Wim Broekhuis, voormalig leerling. Schriftelijke informatie is afkomstig uit het archief van de voormalige gemeente Diepenveen, thans in beheer van het S.A.B.

Een eerste poging om een kleuterschool op te richten in Diepenveen werd in de jaren dertig van de vorige eeuw ondernomen. De heer Dikkers e.a. verzochten de gemeente om kleuteronderwijs in het dorp mogelijk te maken. Dit verzoek wordt afgewezen. In de wederopbouw tijd na de Tweede Wereld Oorlog wordt dit onderwerp volhoudend en met meer succes weer ter hand genomen. In januari 1946 vraagt het Centraal Bestuur voor Gezamenlijke Buurtverenigingen een onderhoud aan bij de burgemeester over de oprichting van een fröbelschool. Hiervoor zijn al 76 Kinderen aangemeld, zeggen de heren Gerdingh en Oosterveld tijdens een bespreking op 4 februari 1946. Volgens het geschreven gespreksverslag van een half A4 zal het eerste jaar 4.500 gulden kosten. "De inventaris moeten de particulieren betalen", aldus de gemeente. De inkomsten uit te heffen schoolgelden zijn begroot op 750 gulden en als minimumleeftijd van de leerlingen wordt 3 jaar en 9 maanden aangehouden.

Er wordt een kleutercommissie geformeerd, bestaande uit de heren Gerdingh, Oosterveld en Vlekkert, die de start van de school voorbereide. Korte tijd later werd er een breed samengesteld bestuur geformeerd van de Kleuterschool Vereniging Diepenveen. Vele geledingen van het dorp waren hierin vertegenwoordigd.

Begroting van het bestuur van 6 februari 1946 bij de subsidieaanvraag voor de op te richten kleuterschool *

Uitgaven (in gulden)	Inkomsten (in gulden)
Salaris gediplomeerd onderwijzeres	1200
Salaris hulponderwijzeres	600
Salaris werkster + totale sociale lasten	300
Huur gebouw van Chr. Bel.	200
Aanschaffing leerliedjes	100
Brandstoffen, onderhoud, onvoorzien	100
	2500

* exclusief aanschaf 2,75 m3 gezond beukenhout t.b.v. aanschaf meubilair en excl. fl. 1200 voor aanschafleermiddelen, waarvoor een bazaar wordt georganiseerd

De initiatiefnemers vragen om een jaarlijkse subsidie van 1000 gulden en "daarnaast nog gaarne 2,75 m3 gezond beukenhout benodigd voor de aan te schaffen inventaris". Dit hout fungeert als ruilmiddel voor het laten maken van schoolmeubels en voor noodzakelijk timmerwerk in het te huren gebouw. Het bedrag is exclusief 1200 gulden voor de aanschaf van leermiddelen, waarvoor een bazaar wordt georganiseerd. De gemeente moet hiervoor toestemming geven. Ook wordt toestemming gevraagd voor een collecte.

Zo staat het in een brief:

"Gaarne brengen wij nog onder Uw gewaardeerde aandacht dat in deze begroting niet genoemd zijn de bedragen welke wij nodig hebben voor de aanschaffing der leermiddelen, welke begroot worden op fl. 1200, doch verkregen hopen te worden uit een bazaar of verloting, waar wij t.z.t. Uw gewaardeerde medewerking inroepen, evenals het circuleren met een lijst ter verkrijging van genoemde donatiegelden."

B en W geeft op 27 februari 1946 "bij hooge uitzondering toestemming – vanwege het onderwijs belang – voor het houden van een bazaar in de o.l. school in de gang en hoogstens twee klaslokalen op 16 en 17 maart 1946 (zaterdag en zondag)". Op 10 april 1946 komt van B en W ook de toezegging van 2 m3 beukenhout aan de inmiddels opgerichte Kleuterschoolvereniging. De bazaar heeft 2000 gulden opgebracht.

→ De school

Voor de kleuterschool wordt een gebouw gehuurd van de Christelijke Belangenvereniging. Het ligt in het Slingerbos, naast de muziektent. Het gebouw bestond uit een groter zaaltje en een toneel. Voor de kleuters werd achterin het lokaal een grote kist gemaakt, waarin materiaal opgeborgen kon worden. Ook worden "een closet en waschrichting" aangelegd. Het voor de verbouw gebruikte vurenhout wordt verkregen door ruil met het door de gemeente ter beschikking gestelde beukenhout.

Het meubilair wordt door de firma Auping gemaakt; stalen meubelen in de kleuren rood, wit, blauw en oranje. Tafelblad en zitting zijn van triplex. Om dit te verkrijgen was wederom beukenhout als ruilmiddel nodig. Door een misverstand was hier geen rekening mee gehouden bij de oorspronkelijke subsidieaanvraag, zodat daarvoor nog 1,5 m3 beukenhout extra aangevraagd moest worden. Op 21 oktober 1946 zegt B en W dit toe uit de jaarlijkse houtveiling, maar wel met de kanttekening: "Wij zullen het op prijs stellen, indien voortaan tevoren overleg met ons gepleegd wordt en niet achteraf".

Schoolklas Slingerbos 1945

Op 15 mei 1946 konden de kleuters uit Diepenveen voor het eerst in hun eigen dorp naar school, op dezelfde tijden als de lagere school; 's ochtends van 9-12 uur en 's middags van 2-4 uur. Op zaterdagmiddag 18 mei, 's middags om 16.00 uur vindt de officiële opening plaats van de bijzondere kleuterschool Diepenveen, waarvoor ook de Gemeenteraad van Diepenveen wordt uitgenodigd.

→ Gebruik van het gebouw

Het gebouw werd vanaf dat moment dus door verschillende groepen gebruikt; overdag door de kleuters. Die kwamen door de hoofdingang binnen, hingen hun jassen op in het halletje en op de kapstokken die in de grote zaal waren gemaakt en gingen daarna naar hun plaats, waar ze netjes gingen zitten met hun armen over elkaar of op hun rug. De jongste kinderen zitten op het toneel, de ouders in de grote zaal, van elkaar gescheiden door een gordijn. 's Avonds gebruikten verschillende groepen van de Christelijke Belangen Vereniging, zoals de zang- en toneelvereniging, de jongeling-, knapen- en meisjesvereniging, het gebouw.

Door het gedeelde ruimtegebruik waren de leidsters beperkt in de dingen die ze met de kleuters konden doen. Spelen en versjes zingen waren belangrijk en er werd regelmatig gewandeld met de kleuters. Zij liepen dan twee aan twee, hand in hand, met een leidster vooraan, een in het midden en een achteraan. Er werd gewandeld in de buurt en in het bos. Ook werd er veel getekend, gekleurd, met blokken gespeeld, puzzels gelegd en geknutseld met papier. Poppen en knuffels waren er

niet. Die waren te duur, vertelde Annie Bussink.

“We werden veel voorgelezen en er werden verhalen verteld en soms werd er een poppenkastvoorstelling gegeven”, zegt Wim Broekhuis, een voormalige leerling. Buiten was een grote zandbak met tegels er om heen, waarin zo veel mogelijk gespeeld werd. Er waren kruiwagens, emmers en schepjes. “Was er iets kapot dan nam juffrouw Bussink het mee naar huis en vader Bussink maakte het weer”, aldus Wim Broekhuis. Het terrein waar de zandbak stond, iets verder dan de school, was afgezet met gaas, in verband met de veiligheid van de kinderen. Korte tijd na de opening werd hier ook een schuurtje neergezet dat de heer Gerdingh op de kop had weten te tikken.

→ Personeel

Er wordt gestart met 2 personeelsleden voor de kleuterschool, waarvan één bevoegd was tot het geven van kleuteronderwijs, mejuffrouw Vincent. Daarnaast werkte juffrouw Bussink mee, die nog aan de opleiding tot kleuterleidster moest beginnen. Zij moest daarvoor in Apeldoorn naar de Vormschool voor de opleiding tot onderwijzeressen bij het voorbereidend onderwijs (fröbelonderwijs). De opleiding duurde 2 jaar en werd gegeven op woensdag van 13.45-18.20 uur en vrijdag van 16.20 tot 18.50 uur en één keer in de 14 dagen een praktijk ochtend. Het cursusgeld bedroeg minimaal 50 gulden per jaar, afhankelijk van de draagkracht van de ouders. Na de cursus van 2 jaar wordt ook nog de hoofdakte gehaald. Na twee jaar gaat juffrouw Vincent weg en wordt juffrouw Bussink, dan nog onbevoegd, hoofd van de school. De gemeente geeft hiervoor toestemming. Juf-

Schoolklas Slingerbos 1949

frouw v.d. Wal komt dan als leidster werken en later, toen de school groeide, ook juffrouw Kamphuis.

→ Exploitatietekort

Al in de eerste jaar van haar bestaan blijkt dat het financieel moeilijk is de kleuterschool draaiende te houden. De gemeente wordt herhaaldelijk om financiële bijstand verzocht. Op 19 juni 1947 stelt de burgemeester per brief nadere vragen. Het bestuur antwoordt op 30 juni 1947 als volgt:

“Het salaris van het hoofd en de hulp onzer school bedroegen het afgelopen boekjaar resp. fl. 100 en fl. 40 per maand, hetwelk wij met dit boekjaar met 25% hebben moeten verhogen. Wij accepteren zoo veel leerlingen als de ruimte in ons gebouw toelaat, hetwelk zomers hoger ligt dan 's winters in verband met de kachelruimte. Dat het bedrag der donaties lager geraamd is vindt zijn oorzaak in de tijdstendenz dat algemeen bezuinigd moet worden en men overgaat tot verlaging der donaties. Het schoolgeld bedraagt fl. 0,25 per leerling per week.

Onze schoolgeldregeling is niet progressief, daar eerstens het voor ons zeer moeilijk is een scheidsmuur te trekken en bij ons geen bronnen zijn tot bepaling van het werkelijk zuiver inkomen. De door u bedoelde progressie hebben wij echter gemeend te moeten bepalen bij de vaststelling van het donatie bedrag van elke ouder, het welk goed voldoet en te meer wij ons op 't standpunt stellen elk kind in de gelegenheid te stellen onze school te bezoeken. Het aantal leerlingen op 16 januari 1947 en op 16 mei '47 bedroeg resp. 55 en 69. De opbrengsten van kermissen stellen wij

ons voor te storten in een bouwfonds, daar wij ons bewust zijn niet te kunnen blijven waar we nu zijn. In 't afgelopen boekjaar hebben wij deze opbrengst aangewend tot betaling der verbouwingskosten”.

Ook de gemeente toont haast bij brief van 11 juli 1947: “Als er op donaties bezuinigd moet worden geldt zulks ook voor de gemeentelijke subsidie. Menschen, die goed gesitueerd zijn moeten toch minstens de te Uwer laste komende kosten per leerling betalen.” De gemeente vraagt om een schoolgeldregeling naar draagkracht. Ook mag er op de balans geen fonds (lees: aparte spaarpot) komen voor door het bestuur gewenst nieuwbouw van een zelfstandige school: “Het lijkt ons beter dat alle inkomsten en uitgaven op de exploitatierekening worden geboekt. Een eventueel voordeelig saldo kan dan gereserveerd worden.” Ook moet het schoolbestuur nog aangeven hoeveel geld is besteed aan bouwkundige voorzieningen (“de closets en de waschinrichting”).

Op 17 juli komt al het verweer van het schoolbestuur: “De salarissen zijn afgestemd op die van scholen in de omgeving en zitten daar nog onder. Meer schoolgeld kan niet omdat een groot aantal mensen niet meer kan betalen. Wij zijn slechts bereid een door U vastgestelde regeling in overweging te nemen, met dien verstande dat ons door U de juiste inkomens der ouders worden verstrekt en met de door u te aanvaarden consequenties er nog op wijzende dat het overgrootste deel der leerlingen uit de gezinnen met lagere inkomens komen, waarvoor de thans geldende schoolgeldregeling reeds

zeer hoog is". Het bestuur meldt ook dat diverse ouders bezwaar hebben dat inkomsten uit "dansavonden en vermakelijkheden" worden vermengd met de schoolexploitatie. Het bestuur neemt aan dat dat "ook zeker niet de bedoeling kan zijn van Uw geacht college".

Het voorgaande leert ons dat de discussies over wie wat moet en kan betalen van alle tijden zijn, maar de dynamiek van de participatiedemocratie, de inzet van vrijwilligers en de reactiesnelheid van het bestuur kunnen in deze tijd moeilijk worden overtroffen.

→ **Schoolgeld**

Over een schoolgeldverhoging wordt op 8 december 1947 een ledenvergadering gehouden. Het is het enige agendapunt. Onder druk van de gemeente wordt ingestemd met een verhoging van 5 cent per week voor ouders met één kind op school. Voor het eventuele tweede kind is totaal 25 cent per week verschuldigd. Het schoolgeld naar inkomen bedraagt 50, 60, of 75 cent per kind per week.

→ **Gemeentelijke subsidieregeling bijzondere kleuterschool**

Op 22 december 1947 stelt de Gemeenteraad, waarvan ook de heer Gerdingh deel uit maakt, een regeling vast voor de subsidiëring van de kleuterschool. Die wordt pas uitgekeerd na ontvangst van de exploitatiegegevens van dat schooljaar. De provincie moet dit raadsbesluit goedkeuren. Per leerling per jaar wordt 11 gulden aan subsidie verleend en daarnaast 300 gulden voor het hoofd der school en 200 gulden voor andere leerkrachten. Uitgegaan wordt van 60 leerlingen "boven 3 en onder 7 jaar". Bij meer dan 45 leerlingen mag een tweede leerkracht worden aangesteld en pas als het aantal leerlingen 75 is mag een derde leerkracht worden benoemd. Ook moet er een leerplan zijn en op een presentielijst moet worden bijgehouden welke leerlingen afwezig zijn.

Op 14 juni 1947 wordt subsidie aangevraagd voor het volgende schooljaar: 22,50 gulden per leerling tot een totaal van 1575 gulden (70 leerlingen). Bij de leerlingtelling op 22 december 1947 waren 40 leerlingen aanwezig en bleek "dat het aantal dat wegens ziekte of door andere omstandigheden korter dan 14 dagen afwezig was 22 bedroeg." Een kind dat langer dan 14 dagen ziek was, telde niet mee voor de vergoeding.

De presentielijst was niet aanwezig op school. Deze werd later aan de gemeentesecretaris getoond en akkoord bevonden. Het bestuur kreeg nog een standje:

"Een leerplan moet nog aan ons ter goedkeuring worden aangeboden".

→ **Leerlingenaantal en verwarming**

Het schoollokaal werd verwarmd met een grote Salamanderkachel met een hek eromheen. De kachelpijp liep recht naar boven toe, naar de schoorsteen. Door de warmte die de kachel uitstraalde kon het lokaal 's winters minder kinderen plaats bieden dan 's zomers. Er werd gestookt met turf. Het vuur werd 's morgens door de werkster aangemaakt met hulp van een scheut petroleum. De turf werd 1 keer per jaar aan de zijkant van het gebouw gestort. Het personeel duwde het daarna door het raam en stapelde het op in de kelder.

Op een dag ontdekte Annie Bussink, dat de onderdelen van de kachelpijp in elkaar geschoven waren, waardoor de pijp tegen het plafond aanleunde. "Toen ik het zag zei ik rustig tegen de kinderen, 'nu gaan we iets heel leuks doen, we gaan zachtjes, stilletjes en heel geheimzinnig naar buiten toe.' Daar heb ik hulp gevraagd. De mannen van Karrebeld (veevoer en kolenbedrijf) hebben de pijp naar buiten gehaald en Roessink, de kachelsmid, heeft de pijp weer aan elkaar geklonken. Toen de pijp weer op zijn plaats was, konden wij met de kinderen weer naar binnen. Er is er niet één ziek geworden. Buitenkinderen zijn over het algemeen nogal taai", zegt onze dorpsgenoot Annie Bussink in een gesprek eind 2013.

→ **Komt het nog goed?**

Zou het dapper strijdende schoolbestuur nog slagen in zijn pogingen om een nieuwe kleuterschool te realiseren in Diepenveen? Blijft het lukken om elk jaar weer de financiële eindjes aan elkaar te knopen voor leermiddelen en meubilair? Komt er een fatsoenlijke verwarming in de winter? Zoals wij allen nu weten, komt er uiteindelijk een stenen gebouw voor de kleuters. In een volgend kort artikel volgt meer over de opkomst en rol van de onderwijsinspectie en hoe het uiteindelijk na jarenlange strijd en volharding toch nog allemaal goed komt.

